

Czartoryski Ágoston

Czartoryski Ágoston lengyel herceg lemondott a főúri pompáról és gazdagságról, azért hogy szalézi pap lehessen. II. János Pál pápa 1978 decemberében tiszteletreméltónak nyilvánította. Íme néhány szemelvény az ő kiváltságos életútjából, melynek 35 éves korában véget vetett a gyógyíthatatlan betegsége. Egy olyan léleknek az életútja ez, melyet a vérségi köteléken túl, még inkább a kegyelem tett kiválasztottá. Az Ő példája sok fiatal lengyel hivatást vonzott Don Bosco Társaságába, akik aztán átvitték a szalézi szellemet Lengyelországba.

1. A HERCEG PRÓBATÉTELE

Alig lehet elhinni, hogy egy hercegi sarj, akit homlokon csókolta a szerencse, otthagyon mindent és vállalja Don Bosco fiaival együtt a szegénységet és a fáradtságos munkát, az elhagyatott ifjúság megmentésében. Maga Don Bosco volt a legelső, aki ezt lehetetlennek tartotta.

Legelőször 1883 május 18-án találkoztak Párizsban. Ágoston aztán levelezés útján tartotta fenn a kapcsolatot Don Boscóval, sőt pénzadományt is küldött a gyermekek javára. Don Bosco megköszönte az adományt, és minden levélre sajátkezűleg válaszolt még akkor is, amikor meggyengült látása miatt az írása olyan tintafoltos lett, hogy elnézést kellett miatta kérnie.

A levelezés azonban lassít, nehézkes. Ágoston elhatározta, hogy személyesen keresi fel Don Boscót. Torinába utazott tehát az 1883. év végén. Don Bosco el volt utazva, így az Ő jobb keze, Don Rua

fogadta a herceget s a legnagyobb körültekintéssel és előzékenységgel mutatta be neki az oratórium életét. Ágoston nem tudta eltitkolni örömét és csodálkozását

a látottak felett. Amikor a vidáman játszadozó gyermekeket nézte, így szólt: "Miért is nem lehettem itt én is gyermekkorom Óta?" Igen, ő úgy látja, hogy Don Bosco az a gondviselészerű ember, akire ő teljes biztonsággal ráhagyatkozhat. Megbeszélték Don Ruával a legközelebbi találkozót a következő év május 24-re, amikor nagy ünnepet tartanak a Segítő Szűz tiszteletére és Don Bosco is otthon lesz. Ágoston ezután Itália déli része felé vette útját, hogy a kedvezőbb éghajlat alatt helyreállítsa gyenge egészségét.

1884 május 24-én Segítő Szűz Mária ünnepén mintegy 70.000 személy zarándokolt Valdoccóba. A Segítő Szűz Mária tiszteletére szentelt bazilikának minden egyes köve a Szűzanya egy-egy csodáját hirdeti - mondotta Don Bosco. Amikor ugyanis az építési munkával megbízta Buzzetti kőműves mestert, átadta neki pénztárcája egész tartalmát - 8 fillér volt benne. "Legyen nyugodt - bátorította az elképedt mestert - a Madonna majd gondoskodik a szükséges pénzről az Ő temploma számára. Én csak a pénztáros vagyok." Csakugyan így is történt.

Don Bosco május 23-án este találkozott a herceggel és mindjárt magával vitte a konferenciára, amit a munkatársaknak tartott. Majd utána a kivilágított bazilika nyújtott látványosságot. A következő napon végig ott maradt és részt vett minden szertartáson, gyűlésen, a zarándokok és az ifjúságörömben. Don Bosco szegényes asitalánál volt ebéden. Amint este a szállodába ért, elgondolkozott hogy ő már

szívében teljesen szalézinak érzi magát, s elhatározta, hogy még sokáig Torinában marad.

2. ISTEN AKARATÁT NEHÉZ KIFÜRKÉSZNI

Ágoston a szállodából minden reggel a bazilikába sietett szent misére. Azután újra és újra megtekintette az iskolákat, a műhelyeket, az udvart, ahol a gyermekek játszottak. Többször találkozott Don Boscóval. Egyik ilye alkalommal feltárta neki a hivatása ügyét és megvallotta szívbeli ellenszenvét az iránt a mesterkélt világ iránt, amelyben kénytelen élni. Don Bosco kérdezte a családja véleményét reá vonatkozóan, mire ő biztosította, hogy atyja, László herceg boldogan fogadná ha egy fia pap lenne. Igen, ám ezt a kisebb fiai közül gondolta, de nem Ágostonra - az elsőszülöttre - aki atyai számításában az örökös és a család továbbvivője. Don Bosco azokban az években sok személynek adott tanácsot és felvilágosítást hivatásukat illetően és ezek a tanácsok általában mindig beváltak, Ágoston herceg személyében azonban nem bizonyult előtte elég világosan Isten akarata. Attól tartott, hogy a hivatás gondolatát esetleg a gyenge egészsége, vagy pedig a túlságosan zárt neveltetése okozhatja, nem pedig felsőbb indítás. Ezért azt tanácsolja neki, hogy várakozzék még a végső elhatározással, térjen vissza otthonába és foglalkozzék a családi ügyekkel Ágoston Valdoccóban maradt június 24-ig Don Bosco névnapjáig, hogy részt vegyen az ünneplésben, mely elképzeléseit meghaladva igen mesterkéletlen, szívélyes légkörben zajlott le. Jelen volt Torino érseke, Alimonda bíboros, a növendékek, és a volt növendékek, minden rendű

és rangú jó barátok, hogy hódolatukat fejezzék ki szentünknek. Don Bosco az ő kellemes, közvetlen köszönő szavaiban utalt arra, hogy minden amit csak tett a Segítő Szűz Anya, és a jótevői érdeme, hogy nem rendelkezik azokkal az erényekkel, melyeket neki tulajdonítanak, de majd igyekszik a tehetségéhez képest megszerezni azokat. Ágoston hazatérőben úgy érezte, hogy életének egyik legszebb korszakát élte át Torinában; édesapja, hogy elvonja az emlékektől, a jaroslavi tartomány tanácsosi ejjlését ajánlja neki.

3. AZ ÚR MEGÁLDJA AZ ENGEDELMES GYERMEKEKET

Ágoston szívesen veti bele magát a munkába, apjával közreműködik, egy történelmi múzeum létesítésében Krakóban, ahol összegyűjtik a megcsonkított és a szomszédos nagyhatalmak által leigázott, szerencsétlen Lengyelország történelmi emlékeit. Kezeli a családi vagyont, magas pénzügyi műveleteket végez. Ezek az adottsága elleni tevékenységek búskomorra teszik, László herceget azonban boldogítják, aki arra gondol, hogy átengedi Ágoston javára majdnem az egész vagyont és a családi tekintélyt. Ajánlotta Ágostonnak, hogy utazzék Angliába, mivel az fejlett ország és hasznos lehet számára, ha az ottani helyzettel megismerkedik. Ágoston az utazásból visszatérve leszűrte a tanulságot, hogy iskolázott, dolgozó és egészséges gondolkodású fiatalokat kell nevelni, ha Lengyelországot Anglia színvonalára, akarják felemelni, ehhez pedig Don Bosco fiai kellenek.

1885 júniusában Ágoston Torinában lelkigyakorlatot kezd, de szálloda helyett kéri, hogy megszállhasson az oratóriumban. "De

hogyan felelhet meg Önnek a mi étkezésünk? kérdezte Don Bosco. A mi ételeink egyszerűek, igénytelenek" "Ami elég Don Boscónak, az nekem is elegendő lesz" válaszolta Ágoston. Több órát tölt imádságban, lelki könyvek olvasásában és figyeli az oratóriumi életet. Mindég jobban irigylő a növendékeket, akik versenyezve futnak Don Boscóhoz, amint megpillantják az udvarban, hogy a közelébe férközhessenek. A lelkigyakorlat végeztével felveti a hivatása kérdését. A válasz ismét abból áll, hogy imádkozzék, várjon, és foglalkozzék a családi ügyekkel. Mert "az Úr megáldja, azokat a gyermekeket, akik alávetik magukat szüleik akaratának" Lengyelországból levelet kap, melyben haza hívják, feltétlen részt kell vennie Forostaro kerületi tanácsában.

4. EGY ROSSZUL SIKERÜLT VÁLLALKOZÁS

Volt egy másik indító ok, amiért haza hívták, 1886. farsang tébolya, amelyre egyik rokona, Czartoryski Marcellina hercegnő hívta meg az Ő házába vendégül, ezekben a napokban. Marcellina híres zongorista és énekesnő, a maga módján jót akart Ágostonnak, rózsás jövőt tervezvén számára, amiért is a krakkói nemes leányok színe javával vette körül. Ám ezek, amikor látták a maga mélyedt, tartózkodó herceget, majd keresztbe nyelték a szemükkel. Esténként otthagya a zajos társaságot a szobájába vonult imádkozni. Egyik nap meglátogatta karmelita nagynénjét, aki gyermekkorában annyi gyengédséggel halmozta el, s most is igen nagy szeretettel fogadta. Ágoston elpanaszolta neki a nagy unalmat és ürességet amit az otthoni környezetben érez. "Tudod, felelte a nagynéni én is úgy gondolom, hogy Te valóban, a szerzetesi életre vagy

hivatva". A herceg beszél neki Don Boscóról és az ő műveiről. "Igen, a Te elképzeléseidnek a Szalézi Társaság felelne meg a legjobban. Nagyszerű teret nyitna a fejlődésnek Lengyelország javára, a jövő nemzedék vallásos megalapozottsága, és a hazaszeretet ébrentartása érdekében. A te atyád egy múzeumot létesít a nemzeti emlékek megőrzésére. Amennyiben a szaléziak Lengyelországba jönnének és intézeteik elterjednének, nagy lelki haszon lenne az ifjúság számára. A karneváli multság végez tevei Marcellina csalódott maradt. (Még egyetlen vállalkozása sem végződött ekkora kudarccal). László herceg pedig egyenesen őrjöngött az Ő elsőszülötte viselkedése miatt.

5. EGYÜTT DON BOSCONÁL

Ágoston a következő lépéssel arra, kérte Atyját, hogy menjenek el együtt Don Boscóhoz, mivel a közös problémát jobban meg tudják beszélni együtt. László herceg 1883. óta nem látta Bon Boscót, valóban kíváncsi volt, hogy intézményeit a saját szemeivel láthassa. Torinába érkeztek 1886. júliusában érkeztek és mindjárt másnap Don Bosco meghívta őket reggelire. Amikor a gyümölcsnél tartottak, a beszélgetés komolyra fordult.

Akkor László herceg azt magyarázta, hogy kellene valamit tenni a lengyel ifjúság érdekében, Ágoston pedig biztosította Don Boscót, hogy elég sok hivatást találna hazájukban is a társasága számára. Mire Don Bosco "fogunk menni Önökhöz is" De mikor? "Amikor majd elegendő számú személyzettel rendelkezünk. Igaz, hogy sok nehézségbe ütközünk a nyelv miatt, de majd az is megoldódik". Eztán

László herceg feltárja terveit Ágostonra nézve. Don Bosco egyetért vele, de bölcsen hozzáfűzi "hiszem azonban, hogyha Isten akarata világosan ellenkezne a kegyelmes úr akaratával, nem állna ellene Isten terveinek." A herceg igenlően bólintott. A búcsúzkodás igen szívélyes volt. Ágoston örült, hogy békesség van Don Bosco és atyja között, és László herceg pedig biztos abban, hogy fia hajlítható. Don Bosco minden ajtót nyitva hagyott a jövőt illetően.

Visszatérve, birtokuk központjába Sieniawába, Ágoston részvényese lett egy cukorgyárnak, elnyerte az adófelmentést atyja könyvtára részere és a múzeum számára juttatott pénzadományokat egy bankban helyezte el. Atyja szinte magánkívül van a boldogságtól és Bécsbe utazik, hogy biztosítsa fia számára a sieniawai hercegséget, Ágoston azonban ezzel egyidejűleg éppen ellenkező értelemben tesz végleges lépéseket.

6. NINCS KÖZTÜNK HELYE.

Ágoston Don Bosco egészségi állapotáról kedvezőtlen hírt kap 1887 áprilisában, (A következő év januárjában már halott) s ez készítette cselekvésre. Félt, hogy kifut az időből. Sietve Valdoccoba érkezett, s szokása szerint ismét lelkigyakorlatot végzett. A lelki felfrissülés után a végleges döntéssel lép Don Bosco elé. Ám Don Bosco ez alkalommal is megkerüli a kérdést. Abban most már biztos, hogy Isten valóban hívja Ágostont, de nem látja világosan, a hivatása megvalósításának a módját. Azt mondja neki: "Nem akarna-e inkább a Jézus Társaságba lépni?" "Jó Atyám, úgy tűnik, hogy az nem az én hivatásom." "Akkor a karmelitákhoz lépjen be" "Nem hiszem, hogy megtalálnám a békét,

amire vágyom." "Akkor hát hová szeretne menni?" "Ne mondjon nemet jó Atyám. Már hosszú idő óta a Szalézi Társasághoz szeretnék tartozni. Számptalan helyet bejártam, de sehol nem találtam azt a boldogságot, mint amit itt érzek." Don Bosco előre nem látható módon kemény. "Kedves hercegem, ön csalódik. Az én Társaságom nem való önnek!"

Pár nappal elutazása előtt Ágoston ismét felkereste Don Boscot a szobájában. "Eljöttem jó atyám, hogy végleges választ kapjak." "Már megírtam és megmondtam sokszor hogy önnek nincs helye közöttünk." "Én mégis érzem, hogy az isteni Gondviselés ide hív engem." És Don Bosco a szent, akit úgy tartanak mint a megtestesült nyájasság, röviden elvágja; "Elnézést kérek, hogy nem tudok tovább a rendelkezésére állni, Rómába kell utaznom." Valóban, Rómában a Jézus Szíve templom felszentelési ünnepe várja őt, melyet ezer nehézség és áldozat árán építetett, melyhez a Czartoryski hercegek is hozzájárultak adományaikkal. Ezt a templom építést XIII. Leó pápa közvetlen kívánságára vállalta el Don Bosco. Előzőleg valaki már elkezdte az építést, de nem sikerült befejeznie,

"Ha ön Rómába utazik - szolt Ágoston a szívével a torkában - jövök én is. Remélem, nem leszek a terhére." "Sőt nagyon szívesen veszem - fejezte be Don Bosco megenyhülten - de a hivatása kérdésében nincs több mondanivalóm."

7. "MONDJA MEG DON BOSCÓNAK, HOGY A PÁPA..."

Bon Bosco 1887 április 20-án érkezett Rómába, ahol diadalmas fogadtatásban részesült. A jó barátok sokasága gratulált neki a

monumentális mű sikeres befejezése alkalmából. Közöttük van Ágoston is. Másnap midőn Don Bosco egy csésze kávéfogyasztás után, a herceg egy félreeső helyen foglal helyet és csendben vár, mert az volt az egyezség, hogy nem lesz Don Bosco terhére. Don Bosco szemügyre veszi őt a nagyon meggyöngült látásával, majd hirtelen elmosolyodik. Aztán mintha saját magának beszélne, de azért mások által is hallhatóan mondja; "Don Bosco nem képes többé nagy tettekre hiszen már öreg, nem igaz? Mindazonáltal képes még egy hercegnek a lelkiismeretét irányítani." Ágoston gyorsan felugrik és Don Boscóhoz rohan; "Köszönöm atyám, ön mindjobban meggyőző arról, hogy Isten is azt akarja." "Micsodát?" "Hogy maradjak önnel és szalézi legyek." Don Bosco felelet helyett a tálca felé hajolt amelyen a leveleket hozták neki és szórakozottan nyitogatta a borítékokat.

Ágoston vigasztalanul visszavonult a sarokba. De íme, újabb ötlete támadt; a Pápával fog beszélni, aki bizonyára a segítségére lesz. A magánkihallgatáson XIII. Leó megkérdezte; "Kedves gyermekem, mi hozott ide szent Péter trónjához?" "Szentatyám, szeretném megismerni a hivatásomat." "Imádkoztál?" "Igen, és elhatároztam hogy szerzetbe lépek." "És melyikbe?" "Gondolkoztam a Jézus Társaságon és a Karmelitákon is. Azonban egyik rend sem elégíti úgy ki a vágyaimat mint Don Bosco Szalézi Társasága." "Ismered Don Boscót?" "Igen, jól ismerem." És mindent elmondott amit csak tudott róla. "Menj tehát Don Boscóhoz, ő majd szentté fog tenni. Tudjuk ugyanis hogy Don Bosco jól megdolgoztatja övéit, neked is ad majd munkát." "De Szentatyám, nagy nehézségem van; Don Bosco nem akar engem felvenni. Ez az

ember, aki a világ minden tájáról toborozza a lelkeket, rólam nem akar tudni. Azt mondja, az ő Társasága nem való az én számomra." A pápa néhány pillanatnyi gondolkodás után bizalmas tekintettel néz a hercegre s azt mondja; "Bátorság gyermekem, ha valóban erős szándékom van a szaléziakhoz menni, térj vissza Torinába, vidd el az én üdvözlőmet Don Boscónak és mond meg neki, a pápa kívánja hogy felvegyen." Ágoston inkább röpül, mint megy. Június 13-án Torinában van és a következő reggel Don Boscónál kopogtat.

8. "ÖN A MIÉNK LESZ EGÉSZEN A HALÁLÁIG."

Don Bosco teljesen összetört az utazás fáradalmaitól és nagy fájdalom gyötörte. Ágoston pontról — pontra elmondta a pápai kihallgatás menetét, s Don Boscónak könnyes lett a szeme. Most már valóban csak az ő végleges beleegyezése hiányzott. "Jól van kedvesem, én felveszem önt; ettől a perctől kezdve ön a mi Társaságunkba lépett és én kívánom, hogy hozzánk tartozzon egészen a haláláig." Ágoston nem akart hinni a füleinek. Don Bosco folytatta: "Kedves hercegem, próbára akartam tenni állhatatosságát, s most már elmondhatom; ön a miénk lesz a sírig."

Ágoston ujjong a boldogságtól. Most mái megmutathatja Don Boscónak, hogy ha a Szalézi Társaság nem is hercegek számára létesült, azért Czartoryski herceg mégis megfelelhet a Társaságnak.

Don Bosco már meggyőződött, de hogyan lehet meggyőzni László herceget és a rokonokat? Ágoston látja, hogy ez nehéz és

gyötrelmes vállalkozás lesz. Azonnal hazautazik Sieniawába. A nagynéni örül, atyja ellenszegül, ez ez elhatározás minden reményét szétdőntötte. Az elválás fájdalmas, azt a benyomást kelti, hogy valami örökre befejeződött,

Ágoston 1887. június 30-án érkezik Torinába és átadja magát teljesen Don Bosco akaratának. A legelső nehéz áldozathozatala hűséges szolgától, Antaltól való elválása volt, aki őt mindenfelé elkísérte. Ezentúl egyedül kel magát ellátnia.. Július 17-én a San Benigno Canavesei átképző s házban kezdi meg jelöltidejét. Át kellett alakítania eddigi megszokott életmódját. Reggel 5-kor volt az ébresztés, viszont este rögtön ágyba kellett menni az esti ima végeztével. Alkalmazkodik az órarendhez, egyszerű ételeket fogyaszt, rendben tartja a szobáját, vizeskorsóval a kútra megy, bár társai előzékenyen előre akarják engedni a sorban, de ő nem akar kivételezést. Részt vesz a közös játékban, futásban, ugrálásban. Bátran végzi a mindennapi lemondásokat, önmegtagadásokat. Néhány hónap elteltével írásban kéri felvételét a noviciátusba és ezt el is nyeri.

A noviciátus Torino közvetlen szomszédságában Valsalicében van. Az új környezetben az az újdonság ragadja meg Ágoston figyelmét, hogy a különböző helyiségekben kartonlapra írt aranymondások olvashatók a falakon. Don Bosco nagyra tartotta ezek nevelő hatását. Savio Domonkost is lenyűgözte az ajtó fölé akasztott tábla: "Lelkeket adj nekem Uram, mindent mást elvehetsz." Ágoston ezeket olvassa: "Isten lát engem!" Más helyen: "Csak egy a szükséges, megmenteni a lelket." Ismét máshol: "Isten, lélek, örökkévalóság!" És ő, aki

természeténél fogva hajlamos volt a megfontolásra, írásban is és a társaival beszélgetve gyakran ismételte: "Örökkévalóság! Milyen mély értelmű ez a szó. Minden háznak a homlokzatába, minden emlékmű talapzatára és minden könyv borítójára fel kellene írni!"

9. AZ EMLÉKFÉNYKÉP.

Ezekkel a gondolatokkal foglalkozva közeledik Ágoston a szerzetesi beöltözése napjához, mely meglepetésszerű gyorsasággal virradt reá. Családját is értesíti, s őket is megzavarja ez a gyors esemény. László herceg meg is érkezik Torinába négy családtaggal és a szolgálkkal. Gondolták, hogy közös erővel majd csak eltérítik Ágostont a szándékától. Ágostok jól van egészségileg is, felkeresi őket a szállodában, városnézésre, s az oratórium megtekintésére kíséri őket. Azonban csakhamar észreveszi a csapdát, melyet számára készítettek. Mondogatják, hogy atyja egészsége igen meggyengült az ő elutazása óta, hogy rosszra fordult a család pénzügyi helyzete. Ezekhez hasonló elszomorító hírekkel igyekeznek lefesteni az ő jelenlétének a hiányát. Megjegyzik, hogy az ő egészsége is bizonytalan, és még csak olyan gondos orvosi kezelést sem várhat itt a szerzetben ha megbetegedne. Valóban csupa olyan érvelések, melyek fájnak. De ő változatlanul csak azt válaszolja; amit XIII. Leó pápa mondott neki: "Mindenek előtt teljesítse Isten akaratát." Ez a mély hitre valló érv végre meggyőzi atyját. Azt legalább eléri, hogy a "beöltözés előtt lefényképezhessék fiát vele együtt, lengyel nemzeti viseletben. Ez

jogos kívánság, Ágoston szívesen teljesíti, de a felvétel után azonnal levágatja szép sűrű fekete szakállát.

10. PRÓFÉTAI SZAVAK...

A beöltözési ünnepség a Segítő Szűz Mária bazilikában történt 1887. november 24-én. Don Bosco - nagyon fáradt és beteges, már csak két hónapig él - végzi a szertartást. A bazilika olyan zsúfolt mint a legnagyobb ünnepeken, az ezüstösen csengő gyermekkórus az öröm hangjával tölti be a levegőt. A Szentlélek segítségül hívása után Don Bosco a biblia szavaival szólítja.

fel a négy fiatal beöltözendőt: "Vessétek le a régi embert, s öltsetek magatokra az újat!" A fiatalok levetik zakójukat, s Don Bosco mindegyiknek átadja a reverendát. A templomból kilépve boldog örömmel ölelik meg Ágostont a rokonai és megnyugodva utaznak haza.

Ágoston mielőtt visszatért volna Valsalicébe Don Boscóhoz megy, hogy áldását kérje. A szent ezekkel a prófétai szavakkal fogadja: "Bátorság hercegem, ma nagyszerű győzelmet arattunk. Szívem igen nagy örömével mondhatom, hogy eljön az a nap, amikor ön pap lesz, és Isten akaratából nagyon sok jót fog tenni hazájának."

11. "EZ GYŐZELEM, NEM TEMETÉS."

1888 január 30-án az orvosok kijelentették, hogy nincs többé remény Don Bosco felgyógyulásához, ezért Don Rua megengedi a szaléziaknak, a növendékeknek és a jó barátoknak, hogy

üdvözölhessék utoljára. Másnap reggel szomorú hírre ébrednek valamennyien; Don Bosco meghalt. A temetési szertartáson az egész város megjelent. Ez nem gyászmenet, hanem diadalmenet - mondogatta Don Ágoston.

12. AZ IGAZI DICSŐSÉG AZ, HOGY ISTEN FIAI VAGYUNK

A reverendás Don Ágoston mind fokozottabb buzgósággal készül a szerzetesi fogadalom letételére. Az evangéliumi intelem: "Jaj a gazdagoknak", arra ösztökéli, hogy még inkább méltó legyen a szegénység úrnőjéhez. Don Bosco mondására emlékeznek: "Elég, ha a kezében van a breviárium és a Feszület, másra nincs szükség." Valóban szabadulni akar minden felesleges holmitól. Magatartásában olyan akar lenni mint a többi szalézi. A közös élet elviselése olykor nehéz, de ő nagylelkűen gyakorolja. "Tudom, hogy a szerzetben mindannyian egyformák vagyunk, senkinek sem kell azzal törődnie hogy ki volt előzőleg. Részemről nem lennék nyugodt, ha valamiben kivételeznének nekem." Egy alkalommal társai kérték, beszéljen nekik valamit a családjáról, ő megjegyezte: "Az igazi dicsőség nem a vérben és a gazdagságban van, hanem abban rejlik, hogy Jézus Krisztus érdemeiből Isten gyermekei vagyunk." A pontosságban példaképpül állt. Egy társa később így emlékezik róla: "Ha elveszett volna a háznak a napirendje, a herceg viselkedését figyelve újból meg lehetett volna azt írni." És a novícmestere Don Barberis: "Nagyon kellett vigyáznom a szavaimra, mert ha valamit ajánlottam, Ő a legutolsó betű szerint teljesítette bármilyen nagy áldozatába is került." Kevés beszédű és

kissé tartózkodó hajlama ellenére jól megszokott a társaival kiváltképpen mikor komoly dolgokról beszélgettek. Különösen a 18 éves Beltrami Andrással értették jól meg egymást. Anélkül, hogy sejtették volna közös volt a sorsuk a betegségben, a papságukban, korai halálukban, s ma mindketten tiszteletreméltónak vannak nyilvánítva. 1888. október 2-án a noviciátus végeztével a szerzetesi fogadalomtétel következett, melyet Don Ágoston már annyira óhajtott.

13. "KÉSZEK VAGYOK ELLENE MONDANI A VILÁGNAK?"

Szinte türelmetlenül várja a pillanatot, hogy valóban szalézi szerzetes lehessen. A zsoltáros szavait ismételve: "miként a szarvas kívánja a forrás vizét, úgy kívánja lelkem az Urat". Előzőleg már júniusban lemondott írásban az Ő elsősülött kiváltságától, most már megszabadult minden anyagi gondtól. Nem hívta meg hozzátartozóit a fogadalomtételre, nehogy újból kísértésbe kerüljenek, hogy szándékáról lebeszéljék, egyedül akart lenne élete e fontosa, állomásánál. A szertartást nem tartották méltóbb helyen mint Valsalicében, Don Bosco sírjánál. Don Rua jött Valdoccóból, a szent cselekmény végzésére. A következő kérdéssel fordult a novíciusokhoz: "készek vagytok ellene mondani a világ csábításainak és fogadalmat tenni a Szalézi társaság alapszabályaira?" Igen - válaszolták egyenként. "Kész vagyok és teljes szívemből óhajtom azt, hiszem, hogy Isten segítségével hű maradok ígéretemhez. Don Rua befejezte: "Isten

áldja meg a Ti jó elhatározásokat és adja meg a kegyelmet, hogy meg is tartsátok életetek végéig."

Ezentúl már a teológiai tanulmányok kötik le Don Ágostont és alig tudja magával elhíttetni, hogy semmi egyébvel nem kell foglalkoznia. Környezete sikeres jövőt tervez számára, Lengyelországban nagy érdeklődéssel veszik a hír, hogy a Czartoryski herceg elsőszülötte szalézi szerzetes lett. Néhány bátor ifjú az ő példáján felbuzdulva szintén elmegy Torinába, hogy a Szalézi Társaságba lépjen. Don Rua Valsalicébe helyezi őket.

14. ISMÉT BETEG

Don Ágoston az iskolai év alatt egészségileg elég jól van, de a vizsgák befejeztével kimerültnek érzi magát. A szünidőben Lanzóba mennek a kispapok, s mindenki reméli, hogy ott majd összeszedi magát. Don Beltrami a legjobb barátja is aki mindig mellette van, így képzelem. Azonban nem így fog történni. Július végén igen rosszul érzi magát, Atyjának irt levelében azonban igyekszik őt megnyugtatni: "Itt a levegő kitűnő és sokat törődnek velem. Ebben a szobában lakott Don Bosco is 1887. nyarán. Az ellátás megfelelő." Az orvosok eleinte csak a melegnek és a tanulásnak tulajdonítják a gyengeséget. Mivel a láz nem szűnik, az alaposabb orvosi konzultáció kideríti, hogy súlyos bajról van szó, és semmi jót sem lehet várni a leggondosabb kezeléstől sem, mert a szíve nagyon gyenge. A katasztrófa, hamarosan is bekövetkezhet. Don Beltrami nem hagyja el egy pillanatra sem. Amint a betegsége megengedi, újra kezébe veszi teológiai könyveit. 1891. februárjában

Sanremóban tartózkodik. Itt keresi fel Don Rua és az egyházi rend szentségéről beszél vele. Megkezdi a zsolozsma végzését és ez még az orvosságoknál is több reménnyel tölti el. Mintha csak Don Bosco kezdené beváltani jövődölését. "Szívem nagy öröme egy napon Ön pap lesz" Az a nagy nap 1892. április 2. Az emlék képecskékre a zsoltairos szavait írhatja: "egy nap a Te házában több nekem óh Uram, mint máshol ezer. Boldog aki a Te házában lakik. A nyár folyamán visszatér Valsalicebe ahol honfitársai diadalmasan fogadták, szorosán körülvették, s a nemzeti Himnuszukat intonálták: "Nincs még elveszve Lengyelország..."

15. "HERCEGEM, ÖN SOK JÓT FOG TENNI LENGYELORSZÁGNAK"

Don Ágoston 1892. őszén Alassióban a domboldalon egy kis házában tartózkodik, melyet Don Bosco villának kereszteltek el, s 15 percre fekszik a Szalézi Kollégiumtól. Vele van Don Ortuzar s meg néhány más lengyel kispap, akik ott tanulnak. Ereje úgy látszik fogytán van, "amikor a szél kissé megerősödik, jegyzi meg egyik kispap, - a herceg imbolyogva megy". Szokása szerint gondol a halálra, de az nem szomorítja el, hanem eltölti örömmel és békével. A kispapoknak okosoknak kell lenniük, hogy kitalálják szükségleteit, mert ő nem akar a terhükre lenni. Azt mondja nekik: "tegyetek úgy ahogy akartok, én engedelmeskedni óhajtok nektek". A hosszú tél elmúltával elérkezik az 1893-as év, madárcsicsergéstől hangos tavasza. Don Ágoston körül a természet újjáéledéséről tanúskodik minden, bár az ő élete lámpása

egyre inkább kialvóban van. Az egész nagyihetet imádságban tölti. Reggel a szentmiséi hosszabbra nyúlnak, mélyen átéltek, különösen a Húsvét vasárnapi. A következő hét szerdáján annyira gyenge és kimerült, hogy nem tudja a szentmisét bemutatni. Csütörtökön ismét miséznek, de pénteken már csak az Oltáriszentséget viszi neki Don Ortuzar. Délután abban a székben, melyet Don Bosco is szokott használni, mély álomba merül. Társai 5 óra tájban körülveszik, hogy a szokásos Rózsafüzért elimádkozzák, ő azonban nem nyúl az olvasója után, csak alig hallható hangon követi. Rögtön hívják a kollégium igazgatóját, közben egy kis húslevesel kínálják: "Ez nem jó" suttoja. Ellátják a szentségekkel. Az éjszakát és a következő napot többnyire alvással tölti. Ébrenlétekor, úgy látszik Don Bosco halálára emlékezve ismétli a szavakat: "Uram Jézus Krisztus". Ahogyan Don Boscónak, ő neki is ezek voltak utolsó szavai. 1893. április 8-án szombaton este elaludt az Úrban.

16. A ROKONOK SIETVE MEGÉRKEZNEK

A rendtársainak a szomorú beszentelési szertartásban csak a mely hit nyújt vigasztalást, Alassióból Valdoccoba viszik. Itt már Marcellina hercegnő is jelen van, aki annak idején a karnevál szervezője volt, - Atyja és mostohaanyja időközben már meghaltak. - Marcellinát lengyel fiatalokból álló csoport vette körül, - 120 fiatal szalézi szerzetes jelölt - akik most megköszönik Don Ágostonnak és a Czartoryski hercegeknek, hogy itt lehetnek Don Bosco zászlaja alatt. Ha befejezték tanulmányaikat, visszatérnek hazájukba. A holttestét

hazaszállították és a neki szánt birtokon Sieniawában temették el a családi mauzóleumba édesanyja mellé.

A következő évben Bon Rua Torina közelében Lombriascóban egy középkori kastélyt szerez, amit a lengyel hivatások számára bocsát. Az ideérkezett növendékek között van egy Ágoston nevezetű fiatalember, vezetékeve Hlond: szalézi lesz, majd Lengyelország bíboros érseke, és népének elszánt, rettenthetetlen védelmezője a náci megszállás alatt. Az első lengyel szaléziak 1908-ban nyitják meg az első házat, Oświęcimben. Jelenleg 981 szalézi szerzetes van Lengyelországban s mintegy 121 fő a missziókban. Mellettük működik 424 szalézi nővér, más néven Segítő Szűz Mária Leányai, szintén Don Bosco alapítása. Többek között Don Komorek Rudolf lengyel szalézi pap is a braziliai missziókban élte le áldozatos életét. Ma az Egyház "Isten szolgája"-nak nyilvánította.

A krakkói szalézi plébánia templom Segítő Szűz Mária oltára előtt 8 éven keresztül naponta imádkozta a rózsafüzért egy ifjú, hogy a papi szolgálatra felkészüljön. A neve Wojtyła Károly a jelenlegi II. János Pál pápa.

Így teljesedett be Don Bosco jövendölése miszerint: Czartoryski Ágoston herceg Isten akaratóból élete példájával nagy szolgálatot tett és tesz a jelenben is hazájának.